

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞUNA KADAR KIBRIS MESELESİ

Yavuz GÜLER

*Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü, Kırşehir / Türkiye*

Geliş Tarihi: 26.04.2004

Yayına Kabul Tarihi: 18.05.2004

ÖZET

Bu makalede, İngiltere'nin adada söz sahibi olmasından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) kuruluşuna kadar olan Kıbrıs tarihi incelenmiştir. Bu dönemde Kıbrıs Türklüğünün çektiği sıkıntılar, adada oluşturulmaya çalışılan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin siyasî durumu ve geleceği değerlendirilmiştir. Kıbrıs Türkleri tarafından kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin adadaki mevcut barış ve huzur ortamının devamı için gerekli olduğu çalışmada vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs Meselesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti.

CYPRUS ISSUE UNTIL THE FOUNDATION OF TURKISH REPUBLIC OF NORTH CYPRUS

ABSTRACT

In this article it was studied, the history of Cyprus from English sovereignty to the foundation of Turkish Republic of North Cyprus (TRNC). The period which was very troublesome for Turkish Cypriot and the results of Republic of Cyprus were investigated in this study. The idea emphasized in the article that: "Turkish Republic of North Cyprus is necessary for the peace in Cyprus".

Key Words: Cyprus Issue, Turkish Republic of North Cyprus, Republic of Cyprus.

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs adasını fethinden önce adanın yönetimi birçok defa el değiştirmiştir. 1571 tarihinde gerçekleştirilen fetih öncesi Kıbrıs sırasıyla; Mısırlılar, Hititler, Persler, Büyük İskender, Romalılar, Bizanslılar, Cenevizliler, Memlûklüler ve

Venedikliler tarafından idare olunmuştur¹. Osmanlıdan evvel Ada idaresine hâkim Katolik Venediklilerin yerli Ortodoks Rumlarına zulüm ve baskı yapmaları nedeniyle yerli Rumlarda yönetime karşı hoşnutsuzluk oluşmuştur. Son olarak

¹ Faruk SÖNMEZOĞLU, *Tarafların Tutum ve Tezleri Açısından Kıbrıs Sorunu (1945-1986)*, İstanbul 1991, s.7.

Ortodoksların Başpiskoposu'nun sürgün edilmesi üzerine Başpiskopos, İçel beyi aracılığıyla Sultan II. Selim'den adanın fethedilmesini istemiştir². Nihayet, 1570-1571 tarihleri arasında Osmanlı Devleti 50 bin şehit vererek adayı fethetmiştir. Adanın fethi esnasında yerli Ortodoks Rumlar, inançlara ve kültürlerine karşı saygılı olan Osmanlı kuvvetlerine yardımcı olmuşlardır³.

Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ı fethetmesinin başka nedenleri de vardır. Devletin Suriye ve Mısır'ı alıp Kuzey Afrika'nın en mamur kısmına sahip olması, Kıbrıs'ı üs haline getiren korsan gemilerinin faaliyetleri, Suriye ve Anadolu topraklarına çok yakın olması Kıbrıs'ın fetih nedenlerindedir. Kıbrıs'ın fethinin diğer bir nedeni de Süveyş Kanalı Projesidir. Akdeniz'den Kızıldeniz'e dolayısıyla da Okyanusa açılmaya imkân verecek olan bu proje çalışmaları için 1568 yılında bölgeye çeşitli mimarlar ve mühendisler gönderilmiştir. Kıbrıs ele geçirilmeden böyle bir projeye girişmek oldukça güçtü. Zira Kıbrıs düşman elinde kaldığı sürece proje alanı potansiyel tehdit altındaydı. Fakat, Kıbrıs fethedildikten sonra da proje hayata geçirilememiştir. Bunun sebebi olarak aynı dönemde başlanan Don-Volga projesine daha çok önem verilmesi gösterilmektedir.⁴

XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına ve dağılmasına yönelik içeriden ve dışarıdan yapılan yıkıcı faaliyetler ile geçmiştir. Bunlardan biri de 93 Harbidir. 93 Harbi (1877-78 Osmanlı-Rus harbi) sonucunda Rus askerlerinin İstanbul-Yeşilköy'e kadar gelmeleri, Osmanlı

topraklarında menfaati olan İngiltere'yi harekete geçirmiştir. Akdeniz'in dünya ekonomisi ve ticareti açısından önemini bilen İngiltere, 1713 yıllarında başlayan koloni kurma yarışı içinde, Akdeniz'de ticarî ve ekonomik üstünlüğü elde etmek ve önemli pazarlara hâkim olabilmek için gözünü Kıbrıs adasına dikmiş ve Osmanlı Devleti ile yakınlaşma siyaseti içine girerek görüşmelere başlamıştır.

19. yüzyılın ortalarında İngiltere'nin "Doğu Siyasetinin" temeli Hindistan'a dayanmaktaydı. Kıbrıs adası da, Süveyş Kanalı'ndan geçilerek Hindistan'a gidilen yeni ve önemli bir deniz yolunun üzerindedir. 1870'lerde İngiltere için Kıbrıs, Atlantik Okyanusundan Hint Okyanusuna kadar uzanan bu deniz yolu üzerinde, Cebelitarık ve Malta'dan sonra Akdeniz'deki üçüncü bir iskele ve üs durumundaydı. Hindistan yolunu ekonomik, siyasî ve askerî denetim altına almak açısından Kıbrıs İngiltere için önemli bir kale idi.

İngiltere'nin Asya'daki en önemli rakibi olan Rusya'nın, 93 Harbi neticesinde imzalanan Ayastefanos Antlaşması (3 Mart 1878) ile Osmanlı üzerinde elde ettiği haklar, iki büyük güç arasındaki dengeyi bozacak nitelikteydi. Bunun üzerine İngiltere, Rusya'nın Ayastefanos Antlaşması ile elde ettiği etkinliği azaltmak üzere siyasî ve askerî girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Bu girişimlerin sonucunda Ayastefanos Antlaşmasının tadili maksadıyla uluslararası bir kongrenin, Berlin Kongresinin toplanmasına karar verilmiştir.

Yeşilköy'e kadar ilerlemiş olan Rus kuvvetlerinden, İngiltere Hükûmeti çıkarları açısından tedirgin olmuştur. Rusların Anadolu içlerine doğudan da saldırması ihtimalini gündeme getiren İngiltere; Kars, Ardahan ve Batum'u işgal eden Rusların, Anadolu'daki

² H.Fikret ALASYA, Kıbrıs Tarihi ve Belli Başlı Antikiteleleri, Lefkoşa, 1939,s.30.

³ ALASYA, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi, Ankara,1987, s.2.

⁴ İ.Hakkı UZUNÇARŞILI, Büyük Osmanlı Tarihi,c.3, Ankara,s.31.

gayrimüslimleri ve Suriye-Irak bölgesindeki ahaliyi Osmanlı Devletine karşı kışkırtabileceğini belirtmiştir. Böyle bir durumun Osmanlı Devleti'nin sonu olacağını İngiltere Hükûmeti Osmanlı Devletine tebliğle bildirmiştir. Bu durum karşısında çözümün Türk-İngiliz ittifakı olduğunu belirten İngilizler, bunun karşılığında Osmanlı Hükûmetinden iki talepte bulunmuştur. İngilizlerin birinci talebi Asya'da bulunan Hıristiyan ve sair tebaanın hâlini ıslah için Osmanlı'nın teminat vermesidir. İkinci talep ise, İngiltere'nin Rusları işgal ettikleri yerlerden çıkarmak ve Osmanlı topraklarını tecavüzden korumak taahhüdünü yerine getirebilmesi amacıyla İngiltere'ye, Suriye veya Anadolu sahillerine yakın bir yerin verilmesidir. İngiltere bu yerin Kıbrıs adası olduğunu Osmanlı Hükûmetine verdiği tebliğde belirtmiştir. Tebliğde; Kıbrıs'ın Osmanlı Devletine ait olacağını, vermekte olduğu vergiyi Osmanlı Hazinesine ödemeye devam edeceği, sadece askerî ve stratejik mülahazalarla İngiltere tarafından kullanılacağı belirtilmiştir. Rusların işgal ettikleri yerlerden çekildikleri vakit İngiltere'nin de Kıbrıs'tan çekileceği taahhüt edilmiştir. Tebliği Sultan II. Abdülhamit'e ileten İngiliz elçisi Hariciye Nazırının itirazı üzerine, "Eğer Osmanlı Hükûmeti bu antlaşmayı kabul etmezse kongrede (Berlin Kongresi) barış şartlarını değiştirmeye İngiliz murahhısları çalışmayacak ve İngiliz Devleti donanması kuvvetiyle cebren Kıbrıs'ı işgal edecektir" demiştir. Bu durum üzerine Padişah II. Abdülhamit, "Hukuku şahaneme asla hâlel gelmemek şartı ile muahedenameyi tasdik ederim" notunu metne yazarak, muahedeyi tasdik etmiştir. Bu durum tahlil edilirken, Rus kuvvetlerinin Yeşilköy'e kadar geldikleri ve ani bir baskınla İstanbul'un

tamamını ele geçirebilme ihtimalleri göz ardı edilmemelidir.⁵

İngilizler Kıbrıs'ta söz sahibi olduktan sonra ada yönetiminde sürekli olarak Rum tarafını tutmuşlar ve adanın Türk idaresindeki durumundan uzaklaştırılmasına gayret göstermişlerdir. Türkler bu haksızlığa rağmen adada varlıklarını korumaya çalışmışlardır.⁶ Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ı İngiltere'ye süreli olarak devretmesinden sonra Kıbrıs Türk ve Rum halklarının ilişkilerini belirleyen en önemli faktör, Kıbrıs Rumları'nın "enosis" hayali olmuştur.⁷ İngiliz yönetimi ile birlikte adanın Yunanistan'a ilhakı çalışmaları artmıştır. Rumlar, adayı ziyaret eden İngiliz yetkilileri ve devlet adamlarına Enosis taleplerini bıkmadan, usanmadan tekrarlayıp, onları baskı altına almaya çalışmışlardır.⁸ Türkler, adanın Yunanistan'a verileceği endişesi ile İngiliz idaresine destek oldukları hâlde, İngilizler "yeniden yapılanma" adı altında iş başındaki Türkleri emekliye sevk edip, yerlerine Rum memurları tayin etmişlerdir. Bunun sonucunda ekonomik sıkıntıya giren Kıbrıs Türk halkının bir kısmı adadan ayrılarak, Anadolu'ya göç etmiştir. Bu da adadaki nüfus dengesinin Türkler aleyhine bozulmasına neden olmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın başlamasını müteakip 5 Kasım 1914 günü, İngiltere Bakanlar Kurulu, hem Osmanlı Devletine resmen savaş ilânı hem de Kıbrıs' ı ilhak kararı almıştır.

⁵ Enver Ziya KARAL, Osmanlı Tarihi, c.VIII, T.T.K., Ankara 1995, s.72-76.

⁶ A. Ender GÖKDEMİR, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti", T.S.A.D, Nisan 2002, s.136.

⁷ Enosis, kelime anlamı olarak ilhak demektir. Kavram olarak ise Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı manasını içermektedir. Enosis Yunanlılar için 1791 yılından itibaren gündeme gelmiştir. Yunanistan ilk olarak 30 Aralık 1918 tarihinde Kıbrıs'ı istemiştir.

⁸ Sadi SOMUNCUOĞLU, Kıbrıs'ta Sirtaki, A.T.O., Ankara 2002, s.32 ; Onur ÖYMEN, Silahsız Savaş- bir mücadele Sanatı Olarak Diplomasi, Remzi yay., İstanbul 2002, s.411.

Kabine toplantısında alınan kararda Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında başlayan savaş nedeniyle 1878 Antlaşmasının geçerliliği kalmadığı belirtilmekte ve şöyle denilmektedir: “Yukarıda belirtilen tarihten itibaren Kıbrıs adası ilhak edilecek ve Majestelerinin mülkünün bir parçası haline gelecektir. Bu kararnâme, 1914 Kabinesinin Kıbrıs'ı ilhak kararı adını taşıyacaktır.”⁹ Bu karar tek taraflı idi ve 1878 Antlaşmasına ve uluslararası hukuka aykırı, yasa dışı bir karardı. 1914 ilhakı ile beliren bu yeni durum karşısında İngiliz uyruğu (tebaası) olmak istemeyen bir kısım Türk, Kıbrıs'tan ayrılarak Anavatan Türkiye'ye göç etmiştir. Böylece 1878'de başlayan nüfus dengesindeki bozulma 1914'te daha büyük göçlerle devam etmiştir.

Öte yandan, Anadolu Türklüğü işgallere karşı verdiği “Milli Mücadeleyi” kazanmış ve “İstiklâlini” elde etmiştir. Neticede kazanılan zafer “Lozan Antlaşması” ile onaylanmıştır. Lozan'da Türk tarafı Misak-ı Milli dışında kalan Türk topraklarının elden çıkışını engelleyememiştir. Nitekim, Kıbrıs'ın artık hukuken de İngilizlerin elinde kalması bu antlaşma ile kabul edilmiştir.¹⁰

⁹ Ahmet GAZİOĞLU, Enosis Çemberinde Türkler, İstanbul 1996, s.130.

¹⁰ Lozan Antlaşması'nın doğrudan doğruya Kıbrıs ile ilgili olan 3 maddesi vardır. Bunlar 16., 20. ve 21. maddelerdir.

16. madde ile Türkiye, Lozan Antlaşması'yla belirlenen sınırlar dışındaki tüm toprakları üzerindeki haklarından vazgeçmiştir. Fakat, bu madde içinde yer alan ve adaları ilgilendiren ; “adaların geleceğinin ilgililer tarafından saptanacağı” cümlesi ile Kıbrıs'ın geleceği konusunda Türk tarafına haklar vermektedir.

20. madde ise; “Türkiye Hükümeti Kıbrıs'ın Britanya Hükümeti tarafından 5 Kasım 1914'te ilân edilen ilhakını tanıdığını beyan eder” şeklindedir. Açık ve net olan bu madde ile Kıbrıs'ın İngiltere'ye ilhakı resmen tanınmıştır.

21. madde ile de, Kıbrıs'ta Türk tabiiyetindeki nüfusun İngiliz vatandaşlığına geçişleri bazı koşullar içinde hükme

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle Rumlar ile birlikte Yunanistan'da da enosis faaliyetleri hız kazanmıştır. Yunan Parlamentosu 28 Şubat 1947 tarihinde oy birliğiyle; Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı yönünde bir karar almıştır. Yunan Hükümeti, adanın kendilerine verilmesi karşılığında Amerika Birleşik Devletlerine ve İngiltere'ye adada üs verebileceğini açıklamıştır.¹¹

21 Kasım 1949 tarihinde Rumlar, Birleşmiş Milletlere enosis doğrultusunda başvuruda bulunmuşlardır. Bu başvurunun ardından Rumlar, adanın Yunanistan'a ilhakı konusunda plebisit çalışmalarına girişmişlerdir. Kıbrıs Türkleri, gelişmeleri protesto etmek ve adanın Türkiye'ye iadesini sağlamak için Kıbrıs'ta iki büyük miting düzenlemişlerdir. Bu mitingleri Anadolu'daki, “Kıbrıs mitingleri” takip etmiştir.

Makarios'un Başpiskopos seçilmesiyle birlikte gerek Kıbrıs'ta gerekse Yunanistan'da enosis çığırkanlıkları artmıştır. Yunan Hükümeti, 1954 yılında Kıbrıs konusunu Birleşmiş Milletlere taşımıştır. Bu olay, adada gerginliği ve Rumların taşkınlıklarını arttırmıştır. Birleşmiş Milletler, Kıbrıs Konusunu Genel Kurulda görüşmeyi kabul etmiştir. Türk Hükümeti bu gelişmeler üzerine yoğun tepki göstermiş ve adanın Yunanistan'a verilemeyeceğini duyurmuştur. Nihayet, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Yunanistan'ın “self-determinasyon” teklifini

bağlanmaktadır. Buna göre, Türk vatandaşı olarak kalmak veya İngiliz uyruğuna geçmek için Kıbrıs Türklerine iki yıllık bir süre tanınmıştır. Türk vatandaşlığını korumak isteyenler bu süre zarfında karar vermek ve karar verdikten bir yıl sonra da adayı terk etmek zorunda kalmışlardır; İsmail SOYSAL, Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları, I.cilt, T.TK., Ankara 2000, s.99.

¹¹ GAZİOĞLU, “Osmanlı'dan Cumhuriyete Kıbrıs”, Türkler Ans., s.933.

reddetmiştir.¹² Bu gelişmenin ardından Kıbrıs'ta, enosisçi terör örgütü E.O.K.A'nın eylemleri sesini duyurmaya başlamıştır. E.O.K.A. terörünün artması üzerine İngiltere Hükûmeti, Türkiye'yi ve Yunanistan'ı, "Kıbrıs meselesi"ni görüşmek üzere Londra'ya çağırmıştır.

2. LONDRA KONFERANSLARI İLE ZÜRİH VE LONDRA ANTLAŞMALARI

İngiltere Hükûmetinin 20 Haziran 1955 tarihinde çağrısını yaptığı, "Doğu Akdeniz'in Güvenliği ve Kıbrıs" konulu Londra Konferansı, 29 Ağustos 1955 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Konferansta ilk olarak İngiltere Dış İşleri Bakanı Macmillan görüşlerini açıklamıştır. Macmillan İngiltere'nin, Kuzey Atlantik Paktı (NATO) ve Bağdat Paktı içinde üstlenmiş olduğu görevleri yerine getirebilmesi için Kıbrıs'ın tümünün İngiltere'nin elinde kalması gerektiğini belirtmiştir. Yunanistan Dış İşleri Bakanı Stefanopulos ise ada halkına self-determinasyon hakkının tanınmasının zorunlu olduğunu ama bunun İngiliz askerî gücünün adadan çıkarılması anlamına gelmediğini, İngiltere'nin bölgedeki stratejik çıkarlarını koruması için askerî üslerin varlığının yeterli olacağını savunmuştur. Türkiye'nin görüşlerini Dış İşleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu dile getirmiştir. Zorlu; coğrafi yakınlık, Kıbrıslı Türklerin varlığı, adanın Türkiye ile tarihî, ekonomik ve kültürel bağlarına değindikten sonra Türkiye açısından Kıbrıs'ın stratejik önemini açıklamıştır. Zorlu, Kıbrıs'ı elinde bulunduran devletin aynı zamanda Türkiye'nin batısındaki adaları da elinde bulunduruyorsa, Türkiye'yi etkinlikle çevrelemiş olacağını, hiçbir devletin kendi güvenliğini ne kadar dost müttefik olursa olsun, başka devlete bütünüyle teslim

edemeyeceğini belirtmiştir. Zorlu konuşmasını, Türkiye'nin yeni politikasını açıklayarak tamamlamıştır. Buna göre; "Türkiye statükodan memnundur" korunmasını istemektedir fakat "mevcut durumda bir değişiklik yapılacaksa, doğru yol, adanın eski sahibi Türkiye'ye geri verilmesidir."¹³

6 Eylülde İngiliz Dış İşleri Bakanı Kıbrıs'la ilişkin yeni reform tasarısını açıklamış ve yeni anayasa ile Kıbrıs'ın kendini yönetme aşamasına geçebileceğini bildirmiştir. Türkiye ve Yunanistan farklı nedenlerle bu öneriyi reddetmişlerdir. Bu gelişme üzerine Konferans çıkmaza girmiş ve sonuç alınmadan dağılmıştır.

Londra Konferansının dağılmasında, Türkiye'de yaşanan 6-7 Eylül olayları da etkili olmuştur. Türkiye'nin Kıbrıs konusunda hassas olduğu bir dönemde, Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba konulması, Türk kamuoyunda infiale sebep olmuş ve çeşitli gösteriler yapılmıştır. Yaşanılan olaylar sonucunda İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim ilân edilmiştir. Bu olaylar Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkileri gerginleştirmiştir.

1956 yılında İngiltere'nin Süveyş Kanalına yönelik gerçekleştirdiği harekâtın başarısızlığa uğraması sonucu İngiltere, bölgede prestij kaybına uğramış ve etkinliğini kaybetmiştir. İngiltere, 1957 Eisenhower Doktrini ile bölgedeki çıkarlarını Amerika Birleşik Devletleri'ne devretmiştir. Artık İngiltere için adadaki üsler yeterli olacaktır.

İngiliz Koloniler Bakanı, Ankara ve Atina'yı ziyaretinden sonra 19 Aralık 1956 tarihinde, self-determinasyon ilkesinin

¹² Ayın Tarihi, Başbakanlık Bas. Yay., Aralık 1954, no:253, s.109.

¹³ Türk Dış Politikası, Komisyon, editör: Baskın ORAN, İletişim yay., İstanbul 2001, c.I, s. 602.

Kıbrıs'a uygulanmasını İngiltere Hükûmetinin kabul ettiğini açıklamıştır.¹⁴

Bu gelişmeler üzerine Türk Hükûmeti yeni Kıbrıs politikasını belirlemiştir. Başbakan Adnan Menderes 28 Aralık'ta Türkiye Büyük Millet Meclisinde "taksim tezini" açıklamıştır. Bu tez hem muhalefet tarafından hem Türk kamuoyu tarafından benimsenmiştir.

Kıbrıs'ta çözüm arayan İngiltere Hükûmeti tarafından bu dönemde gündeme getirilen; Foot ve Macmillan Plânları, iki taraftan da olumsuz cevap almıştır.¹⁵ Macmillan'ın Ağustos 1958'de değişikliğe uğrattığı yeni tasarı Rumlar ve Yunanlılar tarafından tekrar reddedilirken, Türk Hükûmeti plânı kabul ederek, derhal adaya bir temsilci göndermiştir. Fakat bu plân da başarılı olamamıştır. İki Kuzey Atlantik Paktı üyesi, arasındaki gerginlik Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti'ni de rahatsız etmiş ve bu yüzden Amerika Birleşik Devletleri çözüm arayışlarına katılmıştır. Bunun ilk sonucu; 1958'de yapılan Kuzey Atlantik Paktı toplantısında gözlenmiştir. Toplantıda Yunanistan enosis'ten, Türkiye'de taksimden vazgeçtiğini açıklamıştır. Bu gelişmenin ardından 1959 yılı Ocak ayı boyunca Türk ve Yunan diplomatları arasında bağımsız "Kıbrıs Cumhuriyeti'nin" kurulmasının ayrıntılarıyla ilgili görüşmeler yapılmıştır. Yapılan müzakereler sonucunda 11 Şubat'ta ortak bir bildiri yayımlanmış ve çözüm için Türkiye ve Yunanistan'ın anlaşığı duyurulmuştur. Zürih'te Türk ve Yunan tarafları arasında; Centilmenlik Antlaşması, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel yapısına ilişkin bir antlaşma ile Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye arasında bir İttifak Antlaşması

imzalanmıştır. Ayrıca, Kıbrıs Cumhuriyeti, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanacak bir Garanti Antlaşması da parafe edilmiştir.

Zürih Antlaşmasından sonra, 19 Şubat'ta Londra Antlaşmaları imzalanmıştır. Bu antlaşmalar; İngiliz, Yunan ve Türk başbakanları; Kıbrıs Rumları adına Makarios ve Kıbrıs Türkleri adına Fazıl Küçük tarafından imzalanmıştır. Londra Antlaşmaları şu belgelerden oluşmaktadır: Kıbrıs Cumhuriyetinin Kuruluşuna İlişkin Temel Antlaşma; İngiltere, Türkiye, Yunanistan ile Kıbrıs Cumhuriyeti arasında Garanti antlaşması; Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti arasında İttifak Antlaşması; İngiltere Hükûmetinin bu belgeleri üslere ilişkin bazı esaslar eklenmesi koşuluyla kabul ettiğine dair 17 Şubat 1959 tarihli bildirisini; Türk ve Yunan Dış İşleri bakanlarının İngiltere hükûmet bildirisini kabul ettiklerine ilişkin bildirimleri; Makarios'un Londra'da imzalanan belgeleri kabul ettiğine dair bildirisini; Fazıl Küçük'ün Londra'da imzalanan belgeleri kabul ettiğine dair bildirisini; Kıbrıs Anayasası ve ilgili belgelerin yürürlüğe konulması için alınacak geçici önlemlerle ilgili sözleşme.

3. 1960 ANAYASASI VE FESHİ

Zürih'te imzalanan en önemli antlaşmalardan biri Kıbrıs Cumhuriyetinin kuruluşunu sağlayan; Kıbrıs Cumhuriyetinin kuruluşuna ilişkin "Temel Antlaşmadır". Bu antlaşma ile Kıbrıs Cumhuriyetinin Anayasası da (1960 Anayasası) oluşturulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyetinin yapısını en ince ayrıntılarına kadar belirleyen Temel Antlaşmada, yeni devletin anayasasında Garanti ve İttifak Antlaşmalarının da yer alacağı belirtilmiştir. Antlaşma ile enosis ve taksim yasaklanmış; İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'ye konusu ne olursa olsun yapılacak her antlaşmada "en

¹⁴ Ayın Tarihi, Aralık 1956, no:277, s.325.

¹⁵ Türk Dış Politikası, s. 606.

gözetilen ulus” hakkı tanınmıştır. Ayrıca, Yunanistan ile Türkiye’ye kendi topluluklarına ait eğitim, kültür, ve spor kurumlarına ve hayır işlerine malî yardımda bulunma hakkı verilmiştir.

Zürih ve Londra Antlaşmaları sonucu, Kıbrıs'ta Mart ayı sonunda geçici bir hükümet kurulmuş ve yine aynı kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılmıştır. Kıbrıs Anayasası hazırlandıktan sonra imzalanan Lefkoşe Antlaşmaları ile de bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti 16 Ağustos 1960 tarihinde ilân edilmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti tam bağımsız bir devlet olmayıp, bağımsızlığı kısıtlı idi. Kısıtlı bağımsızlık, garanti eden üç devletin ortak iradeleri ile oluşmuştur.¹⁶

Kıbrıs Cumhuriyeti, başkanlık sistemiyle yönetilen bir cumhuriyetti. Cumhurbaşkanı Rum, cumhurbaşkanı yardımcısı Türk olup, Rum ve Türk toplumları tarafından ayrı ayrı genel oyla 5 yıl için seçileceklerdi. Cumhuriyetin resmî dilleri Yunanca ve Türkçe olup, resmî belgeler iki dilde yayımlanmak zorundaydı. Devletin bayrağı, cumhurbaşkanı ve yardımcısı tarafından seçilecek tarafsız renk ve biçimde olacaktı. Bununla birlikte Yunan ve Türk millî bayramlarında, iki devletin de bayrağı Kıbrıs bayrağıyla birlikte asılabilecek ve bu bayramlar Kıbrıs'ta kutlanabilecekti.¹⁷

Kıbrıs Cumhuriyeti, idarî yapısı itibariyle dünyanın en karışık devletlerinden biri olarak sırf zamanın ihtiyaçlarını karşılamak adına kurulmuştur.

Kıbrıs Cumhuriyetinin ilk yöneticileri, iki halkın ayrı ayrı oylarıyla seçilmiştir. Buna göre Cumhurbaşkanı Makarios, Cumhurbaşkanı yardımcısı ise Dr. Fazıl

Küçük olmuştur. Rum lideri Makarios, Kıbrıs Cumhuriyetini enosis'e giden yolda bir basamak olarak görmüş ve bu yönde çalışmalarına devam etmiştir.¹⁸ Rum lider seçim sonuçlarının hemen ardından; “Sekiz yüzyıldan bu yana ilk kez ada yönetiminin Rumların eline geçtiğini” bildirmiştir. Makarios, terör örgütü E.O.K.A.’nın eylemlerine başlamasının beşinci yıldönümünde de şu açıklamayı yapmıştır: “Zürih ve Londra Antlaşmaları ile umutlarımız ve emellerimiz tamamlanamamıştır. E.O.K.A.’nın bize sağladığı bu burçlardan ve köprübaşlarından zaferimizi tamamlayıncaya kadar mücadeleye devam edeceğiz”. Makarios bir başka konuşmasında da; “Rumlar (Zürih ve Londra Antlaşmaları) Antlaşmaların olumlu taraflarından yararlanacak, olumsuz yönlerini ise ortadan kaldıracaktır” diyerek asıl maksadını ortaya koymuştur.¹⁹

Makarios’un kışkırtmaları kısa zamanda etkili olmuş ve adada Rum terörü giderek artmıştır. Öte yandan Rum yöneticileri de anayasa ihlalleriyle Türk haklarını çiğnemişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti, 1961 yılından itibaren Rumları anayasa ihlalleri konusunda uyarmıştır. Türkiye tarafından 26 Kasım 1962 tarihinde reddedilen Makarios’un anayasa değişiklik teklifleri, 30 Kasım 1963 tarihinde tekrarlanmıştır. Türkiye, Türk aleyhtarı bu teklifleri de reddetmiştir.

Anayasa tekliflerinin reddi üzerine Rumlar, 21 Aralık 1963’te tarihe “Kanlı Noel” olarak geçecek olan soykırım hareketine başlamışlardır. Rum terörü, 24 Aralık 1963 tarihinde, 24 Türk’ün canını almıştır. Rum saldırıları kadın, çocuk-çocuk demeden sürmüş ve toplu ölümlerle neticelenmiştir. Bu

¹⁶ Hamza EROĞLU, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratın Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler, A.T.O., Ankara, s. 14-15.

¹⁷ Olaylarla Türk Dış Politikası, Komisyon, Ankara 1990, Alkım yay., s. 611.

¹⁸ Rauf R. DENKTAŞ, “Kıbrıs Meselesinde Son Gelişmeler”, Yeni Türkiye, sayı:16, Temmuz-Ağustos 1997, s.1355.

¹⁹ Ahmet GAZİOĞLU, “Rum Mezalimi ve KKTC’ye Doğru”, Türkler Ans., s.946.

gelişme üzerine Türk jetleri, 25 Aralık günü Lefkoşe semalarında uçmuşlardır. Adada bulunan 650 kişilik Türk askerî birliği de karargâhından çıkarak, Lefkoşe'deki Türk kesimini korumaya almıştır.²⁰ Rumlar adanın her tarafında Türklere yönelik saldırılara girişmiş ve Türkleri kendi bölgelerine hapsedmiştir. Bu olaylar sırasında binlerce Türk evini terk etmek zorunda kalmıştır. Adada bulunan ve garantör devlet sıfatındaki İngiliz birliklerinin olaylara seyirci kalması üzerine Türk kesimi lideri Dr. Küçük, Başbakan İnönü'ye telgraf çekerek, Türkiye'nin garantör devlet sıfatını kullanmasını ve adaya müdahale etmesini istemiştir.

1 Ocak 1964 tarihinde Makarios, 1960 Antlaşmalarını tek taraflı olarak feshettiğini açıklamıştır. Bu açıklama Rumları, saldırılar konusunda cesaretlendirmiştir. Yoğun Rum saldırıları üzerine Türk Hükûmeti 13 Şubat 1964 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine başvurmuştur. Güvenlik Konseyi 4 Mart 1964 tarihinde Kıbrıs'ta olayları önlemek amacıyla "Birleşmiş Milletler Barış Gücü" kurulması ve adaya gönderilmesi kararını almıştır.²¹ Rumlar, Birleşmiş Milletler Barış gücü adaya gelmeden önce mümkün olduğu kadar çok Türk köyünü ele geçirmek için saldırılarını arttırmışlardır. Birleşmiş Milletler Barış Gücü ise ancak 27 Mart'ta görevine başlayabilmiştir.

Bu dönemde, 103 köyden on binlerce Türk göç ederken 500'ün üzerinde şehit verilmiştir. Bu tarihten itibaren Kıbrıs Türk halkı, devletin tüm organlarından dışlanmış ve ambargoya maruz bırakılmıştır. Adadaki Türkler, ancak kendilerine ulaşabilen Kızılay

yardımları ile ayakta kalabilmiştir. Türk milletvekilleri Meclis'e sokulmamış, Rumlar adada tek başlarına bir idare oluşturmuşlardır. Bu dönemde Rumlar, Rum Millî Muhafız Ordusu adı altında bir ordu da teşkil etmişlerdir.

Adadaki dönüm noktalarından birisi de 15 Kasım 1967 tarihinde Rum-Yunan ordusunun Geçitkale ve Boğaziçi köylerine yaptığı saldırı olmuştur. Rumlar, B.M. Barış Gücü askerlerinin gözleri önünde 28 Türkü öldürmüştür. Askerler birçok Türk köyünü yağmalamış ve köylüleri de esir almıştır. Bu saldırı üzerine Türk savaş uçakları saldırılan bölgelerde uçuşa başlamış, Türk donanması Kıbrıs'a doğru açılmıştır. 17 Kasım tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi saldırıların devam etmesi durumunda Yunanistan ile savaş kararı almıştır.²² Bu tepki üzerine Rumlar işgal ettikleri köylerden çekilmiş, Türk esirler serbest bırakılmış ve Yunanistan'ın gizlice adaya soktuğu askerlerden 12 bini geri döndürülmüştür.²³

Rumların Geçitkale saldırılarının ardından, 28 Aralık 1967 tarihinde Geçici Türk Yönetimi ilân edilmiştir. Zira Kıbrıs Türkleri, Cumhuriyet Meclisi'nden de dışlanmışlardı. Bir süre sonra Türk Yönetimi ismindeki "geçici" ifadesi düşülerek, "Türk Yönetimi" adını almıştır. Bu yapılanma ile Türk toplumunun yasama, yürütme ve yargı işleri düzenlenmiş ve gerçek anlamıyla federe bir devlet teşkilâtı tesis edilmiştir. Yönetimin başına ilk olarak Dr. Fazıl Küçük getirilmiştir. 1973 yılında seçimler yapılarak yönetim yenilenmiş ve liderliğine de Rauf Denktaş geçmiştir.

4. TÜRK BARIŞ HAREKÂTI

²⁰ Fahir ARMAOĞLU, 20.Yüzyıl Siyasî Tarihi, Alkım yay., Ankara, s.786.

²¹ Nihat ERİM, Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs, Ajans Türk mat., Ankara, s.253-255.

²² Ercüment YAVUZALP, Kıbrıs Yangınında Büyükelçilik, Ankara 1993, s.62-98.

²³ Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Aralık 1967, sayı:39, s.10-11.

Yunanistan'da 1965'lerden itibaren yaşanan hükümet krizi, 21 Nisan 1967 tarihinde askerler cuntasının iktidarı ele geçirmesiyle nihayete ermiştir. Makarios ile Yunan hükümetleri arasında yaşanmaya başlanan anlaşmazlıklar, askerî cunta döneminde daha da artmıştır.

Yunanistan Kralını bertaraf ederek, Onun yurt dışına kaçmasına neden olan Askerî Cunta, Kıbrıs'ta da Makarios'tan kurtulmak istiyordu. Makarios, ilki 8 Mart 1970'de olmak üzere, 3 kez suikasta uğramış, fakat her defasında da kurtulmuştur. Cunta, Geçitkale saldırısını düzenleyen "Grivas" adındaki subayını 28 Ağustos 1971 tarihinde gizlice adaya göndererek, faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Atina, Grivas'a bağlı E.O.K.A.-B'yi ve Millî Muhafız Gücünü hızla silahlandırmıştır.

Kıbrıs'taki Yunan subayların kendi üzerinde baskı oluşturduğunu düşünen Makarios, bu subaylardan kurtulmak ve Yunan Hükümetinin Kıbrıs konusunda tek başına karar vermesini engellemek istemiştir. Makarios, Cunta liderine yazdığı mektupta, kendisinin Yunan valisi olmadığını belirterek, Cuntaya karşı tavır almıştır. Cunta hükümeti, bu gelişmeler üzerine Makarios'u devirmeye karar vermiştir.

15 Temmuz 1974 tarihinde Millî Muhafız Birliğine bağlı askerler, Makarios'un Başkanlık Sarayını bombalamaya başlamıştır. Saldırıdan kurtulan Makarios, önce İngiliz üssüne geçmiş, oradan da adayı terk etmiştir. Yunan subayları darbenin ilk günlerinde harekâtın Türklere yönelik olmadığını belirterek, Türkiye'nin ve Türk kesiminin müdahalesini engellemişlerdir. Darbe sonucunda yönetimi ele geçiren askerler, Kıbrıs Helen Cumhuriyeti'nin kurulduğunu açıklamışlar ve enosisçi emelleriyle tanınan, E.O.K.A. üyesi , Mahi (Savaş) dergisi

yayıncısı Nikos Samson'u devlet başkanlığına getirmişlerdir.²⁴

Kıbrıs'ta yapılan bu darbe, açık olarak, Ada'ya Yunan müdahalesiydi. Adadaki anayasal düzen yıkılmış, gayrimeşru bir askerî yönetim işbaşına gelmişti. Böylece Londra ve Zürih Antlaşmaları ihlal edilmiş oluyordu. Dünya kamuoyu, Amerika Birleşik Devletleri haricinde bütün devletler, Kıbrıs'ta yeni yönetimi tanımadıklarını açıklamışlardır.

Kıbrıs'ı enosis'e götüren bu gelişmeler üzerine Türk Silâhlı Kuvvetleri, Garanti Antlaşması çerçevesinde Türkiye'nin garantörlük hakkını kullanması için gerekli hazırlıkları yapmaya başlamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin, 1964'te aldığı Kıbrıs'a müdahale kararı da hâlen geçerliliğini koruyordu.

Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974 tarihinde sabahın erken saatlerinde başlamıştır. 20-23 Temmuz günleri devam eden I. Barış Harekâtı sonucunda, Kıbrıs'ın kuzeyindeki çıkarma plajı ile Girne arasındaki kıyı şeridi ve Girne'den Lefkoşe'ye uzanan yolun her iki yanı Türk birliklerinin eline geçmiştir. Türk askerlerine Kıbrıs Mücahitleri de önemli katkıda bulunmuşlardır.

Türk Birlikleri Kıbrıs'ta ilerlerken, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplanarak ateşkes çağrısında bulunmuştur. Türkiye bu çağrıya uyararak askerî harekâtı durdurmuştur. Kıbrıs'ta çözüm için Cenevre'de toplanan konferans güç dahi olsa bir sonuca varmıştır. Birinci Cenevre Görüşmeleri olarak anılan bu görüşmelerle Kıbrıs'ta kurulan Özel Türk Yönetimi tanınmış, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'ta varlığı kabul edilmiştir. 30 Temmuz 1974 akşamı sona eren görüşmeler, Türkiye'nin

²⁴ Murat SARICA- Erdoğan TEZİÇ-Özer ESKİYURT, Kıbrıs Sorunu, İ.H.F.yay., İstanbul 1975, s.173.

isteklerinin büyük bir kısmının kabul edilmesi ve bir protokol imzalanmasıyla sonuçlanmıştır.²⁵ Türk Barış Harekâtının hukukî temelleri bu protokolle pekiştirilmiş ve Kıbrıs'ın yeni statüsünün kurulmasına doğru bir adım daha atılmıştır. Cenevre Protokolünün en önemli hükümlerinden biri, Kıbrıs Cumhuriyetinde fiiliyatta Türk ve Rum olmak üzere iki muhtar idarenin mevcut bulunduğu taraflarca kabul edilmesidir.²⁶

Birinci Cenevre görüşmelerinde öngörülen şartlar Rumlar ve Yunanlılar tarafından yerine getirilmemiştir. Rum ve Yunan askerleri Türk bölgelerinde kuşatmayı kaldırmamışlar, binlerce Türk'ü esir kamplarında tutmuşlar ve yer yer Türklere karşı toplu cinayetlerde bulunmuşlardır. Bu durum, Rumların ve Yunanlıların oyalama taktiği içinde olduklarını göstermekteydi. Üstelik yeni bir çözüm müzakereleri öncesinde Türk askerinin adadan çıkmasını ön koşul olarak ileri sürmeye başlamışlardı. Türk tarafının yaptığı uzlaşma plânları da Rumlar tarafından reddedilmiştir.

Bu esnada, adaya bulunan Türk askerleri çok küçük bir bölgede sıkışık durumdaydı. Türk kuvvetleri dışarıdan veya içeriden başlatılacak bir saldırı hâlinde kolaylıkla hedef olacaktı. Rumların oyalama stratejisinden Türk ordusu büyük yara alabilirdi. Yeni bir harekâtle stratejik imkânları geliştirmek, Rum-Yunan askerleriyle çevrili Türk bölgelerini kurtarmak ve kuzeyde özgür ve güvenli bir Türk bölgesi oluşturmak gerekliydi.

Bu doğrultuda İkinci Barış Harekâtı 14 Ağustos 1974 tarihinde başlatılmıştır. Türk birlikleri iki gün içinde Kıbrıslı Türk Mücahitlerin de desteği ile bir yandan doğuda

Magosa'ya, öte yandan batıda Lefke'ye kadar olan bölgeyi ele geçirmişlerdir. Daha sonra Yeşilırmak Türk halkı da, oradaki mücahitlerle birlikte özverili ve kahramanca direnişleri sonucu Rum tehdidinden kurtulmuşlardır. Böylece, Karpaz Yarımadası'nın doğu ucundan batıdaki Yeşilırmak'a kadar uzanan ve bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sınırlarını oluşturan hattın kuzeyi Türklerin eline geçmiştir.²⁷

5. SONUÇ

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın Rumlar tarafından ihlali ve uygulanmaması 1967 olaylarından sonra, nihayet "Kıbrıs Geçici Türk Yönetimini" doğurmuştur. Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi bu tarihten itibaren Makarios yönetiminden bağımsız olarak devlet yetkilerini kullanmıştır. Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi, Kıbrıs Barış Harekâtından sonra ortaya çıkan yeni durumun hukukî durum olması için, toplumda huzuru, düzeni ve güveni sağlamak için 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devletini ilân edilmiştir. Yeni devletin anayasası, Geçici Türk Yönetimi tarafından hazırlanmıştır.

Rumlar uzlaşma, anlaşma yerine Birleşmiş Milletlere sık sık başvurarak, Türkler aleyhinde kararlar çıkarmak suretiyle adayı tekrar tümüyle Rum egemenliği altına sokma ve bu esnada aşırı derecede silahlanma yollarına başvurmuşlardır.

Federe Devlet statüsünün barış ve uzlaşma yolunu açmadığı, Rumların anlaşma niyeti taşımadıkları iyice anlaşılınca, Türk tarafı 15 Kasım 1983'te elinde kalan tek seçeneği kullanmış ve self-determinasyon hakkını kullanarak, kuzeyde kendi özgür, bağımsız devletini kurmuş ve bunu tüm dünyaya ilân

²⁵ EROĞLU, Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı, Ankara 1976, s.70.

²⁶ SARICA-TEZİÇ-ESKİYURT, a.g.e., s.200.

²⁷ ARMAOĞLU, a.g.e., s. 806.

etmiştir. Böylece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.²⁸

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye tarafından derhal tanınırken, İngiltere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu Güvenlik Konseyi'ne taşımıştır. Güvenlik konseyi 18 Kasım 1983 tarihinde; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsızlık kararını geçersiz sayarak, bütün devletlerden yeni cumhuriyeti tanımamalarını istemiştir. Bu gelişmenin ardından 2002 yılındaki Annan Plânına kadar Kıbrıslı iki toplum liderleri arasında sık sık müzakereler yapılmış fakat hepsi sonuçsuz kalmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından üretilen birçok çözüm önerisi de her seferinde iki toplumdaki birisi tarafından reddedilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren uluslararası ambargoya karşı karşıya kalmıştır. Yeni Türk Devleti, Türkiye dışında hiçbir devlet tarafından tanınmamakta ve ikili ilişkiler kuramamaktadır. Kıbrıs Türk kesimine siyasî, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ambargo uygulanmaktadır.

Kabul edilmelidir ki, Kıbrıs'ta iki farklı dine sahip iki farklı millet vardır. Yüzölçümü küçük bir alanda ya da bir adada yaşamaları, bu toplumları bir arada yaşamaya mecbur edemez. İki toplum 300 yıl barış içinde yaşamışlardır lâkin bu dönem Kıbrıs'ta Türk hâkimiyetinin olduğu bir dönemdir. Türk hâkimiyetinin olduğu hiçbir coğrafyada farklı toplumlar arasında çatışma yaşanmamıştır. Bu konuda Kudüs başta olmak üzere Balkanlar ve Ortadoğu örnek gösterilebilir. Kıbrıs'ta da benzer durumun yaşanması şaşırtıcı değildir. Tarih, Türkün hükmetme anlayışının "adalet ve hoşgörü" olduğunu kanıtlamıştır.

Kıbrıs Rum kesiminin Avrupa Birliğine (AB) girmesi ile birlikte enosis gerçekleşmiş olacaktır. Fakat bu durum ne Rumları, ne

Yunanlıları ne de Avrupa Birliği'nin tatmin etmiştir. İstenilen Kıbrıs'ın tamamıdır.

Türk Dış politikası açısından "Kıbrıs" ve "Avrupa Birliği" konuları ayrı tutulmalı, birbiri ile karıştırılmamalıdır. Avrupa Birliği'nin uluslararası hukuku çiğneyerek Kıbrıs Rum kesimini Birlik üyeliğine kabul etmesi ve Rum kesimini tüm adanın yönetimi gibi gösterme çabası "de facto" dur. Türkiye için bu durum kabul edilemezdir. Kıbrıs konusunda anlaşma sağlanamayıp, Rum Kesimi tek başına Avrupa Birliğine girdiğinde, Avrupa Birliği'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne uygulayabileceği herhangi bir yaptırım yoktur. Zira Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti zaten tanınmamıştır ve devlet ambargo altındadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2003 seçimleri ile birlikte yaşanan gelişmelerden çıkarılacak sonuç, Avrupa Birliği propagandasının toplum üzerinde etkili ve Türk toplumunun hafızasının zayıf olduğudur. Kıbrıs Türk kesimi Rum çatısı altında Avrupa Birliği üyesi olduğunda yaşanılacak tek gerçek, adada Türk kalmayacağı gerçeğidir. Türkiye için Kuzey Kıbrıs'taki son gelişmelerden çıkarılacak ders, Kıbrıs'ta millî benlik ve tarih şuurunun oluşturulması için gerekli tedbirlerin alınmasıdır.

²⁸ GAZİOĞLU, "Rum Mezalimi...", s.965.

6. KAYNAKLAR

- Alasya, H. F., 1939, Kıbrıs Tarihi ve Belli Başlı Antikiteleleri, Lefkoşe.
- , 1987, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi, Ankara.
- Armaoğlu, F., 20.Yüzyıl Siyasî Tarihi, Alkım yay., Ankara.
- Aydın Tarihi, 1954, Başbakanlık Bas. Yay., Aralık, No:253.
- , 1956, Aralık, no:277.
- Denktaş, R. R., 1997, "Kıbrıs Meselesinde Son Gelişmeler", Yeni Türkiye, sayı:16, Temmuz-Ağustos.
- Dışişleri Bakanlığı Belleteni, 1967, Aralık, sayı:39.
- Erim, N., Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs, Ajans Türk mat., Ankara.
- Eroğlu, H., Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler, ATO, Ankara.
- , 1976, Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı, Ankara.
- Gazioğlu, A., 1996, Enosis Çemberinde Türkler, İstanbul.
- , "Osmanlı'dan Cumhuriyete Kıbrıs", Türkler Ans.
- , "Rum Mezalimi ve KKTC'ye Doğru", Türkler Ans.
- Gökdemir, A. E., 2002, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti", TSAD, Nisan.
- Karal, E. Z., 1995, Osmanlı Tarihi, c.VIII, TTK, Ankara..
- Olaylarla Türk Dış Politikası, 1990, Komisyon, Alkım yay. , Ankara.
- Öymen, O., 2002, Silahsız Savaş- bir mücadele Sanatı Olarak Diplomasi, Remzi yay., İstanbul..
- Sarıca, M., Teziç E., Eskiuyurt, Ö., 1975, Kıbrıs Sorunu, İ.H.F. yay., İstanbul.
- Somuncuoğlu, S., 2002, Kıbrıs'ta Sirtaki, A.T.O., Ankara.
- Soysal, İ., 2000, Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları, I. cilt, T.TK., Ankara.
- Sönmezoğlu, F., 1991, Tarafların Tutum ve Tezleri Açısından Kıbrıs Sorunu (1945-1986), İstanbul.
- Türk Dış Politikası, Komisyon, İletişim yay., İstanbul 2001, c.I.
- Uzunçarşılı, İ., 1995, Büyük Osmanlı Tarihi, c.3, Ankara.
- Yavuzalp, E., 1993, Kıbrıs Yangınında Büyükelçilik, Ankara.